

CURS DE PEDAGOGIE

Conf.univ.dr. **Adriana NICU**

Nivelul I

- ❑ **Introducere în pedagogie**
- ❑ **Teoria și metodologia curriculum-ului**
- ❑ **Teoria și metodologia instruirii**
- ❑ **Teoria și metodologia evaluării**

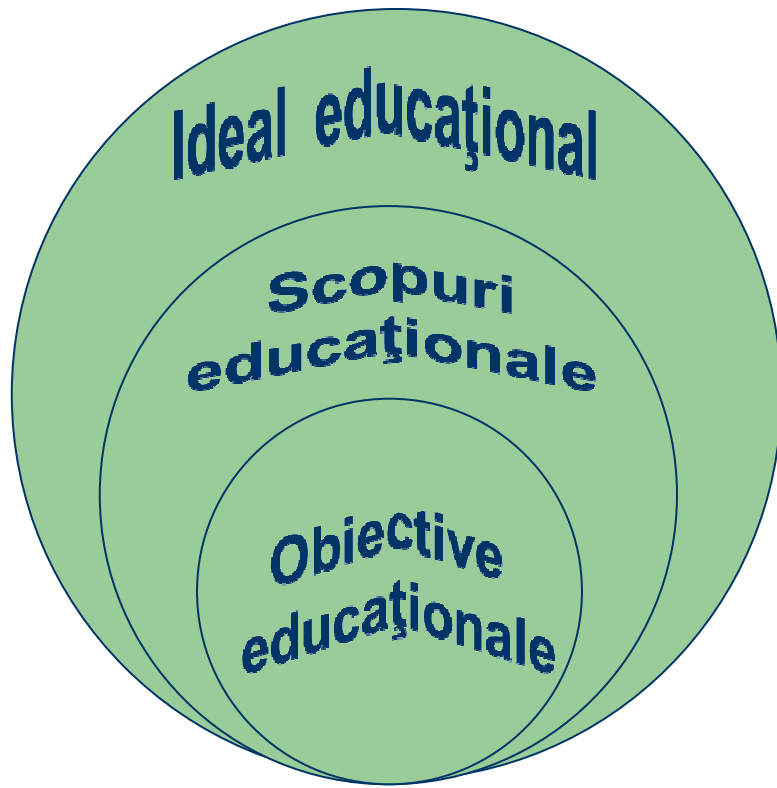
FINALITĂȚILE EDUCAȚIEI

- ❑ **Finalitățile educației: ideal, scop, obiective**
- ❑ **Clasificarea obiectivelor educaționale**
- ❑ **Operaționalizarea obiectivelor educaționale**

Finalitățile educației

- ❑ Noțiunea de *finalitate* reprezintă o componentă a procesului de învățământ care asigură sensul, orientarea și direcțiile acțiunii instructiv – educative.
- ❑ Orice reformă începe cu finalitățile educației - sunt elementele cele mai “sensibile” - cu impact asupra organizării și renovării sistemului de învățământ, a conținuturilor și strategiilor educaționale.
- ❑ Finalitățile se obiectivează în *ideal, scopuri și obiective* educaționale.

Finalitățile educației

- ❑ **Obiectivul educațional** - ipostaza cea mai concretă a finalităților, desemnează tipul de schimbări pe care procesul de învățământ îl așteaptă și/sau îl realizează și are în vedere achiziții concrete, detectabile, măsurabile și observabile în mod direct.
- ❑ **Scopul educativ** vizează evoluții și schimbări mai extinse din punct de vedere cognitiv, afectiv, comportamental.
- ❑ Obiectivele educaționale se deduc din scopurile educației și poartă amprenta **idealului educativ**.

Idealul educațional

- ❑ Modelul sau tipul de personalitate solicitat de condițiile sociale ale unei etape istorice și pe care educația este chemată să-l formeze în procesul desfășurării ei.

- ❑ Idealul educațional are trei dimensiuni:
 - **socială** - fiecărei orânduirii sociale îi corespunde un tip de ideal educațional;
 - **psihologică** - profilul de personalitate pe care societatea îl solicită de la majoritatea membrilor ei;
 - **pedagogică** - parametrii acțiunii educaționale implicați în realizarea practică a idealului educațional

Tipuri de ideal educațional

- ❑ În **Grecia antică**, în **Atena** idealul educațional urmărea dezvoltarea armonioasă a personalității, în plan estetic, moral, fizic (**kalokagathia**), iar **Sparta** viza preponderent dezvoltarea **fizică**, prin exerciții militare.
- ❑ În **Evul mediu**, idealul educațional a cunoscut două modele distincte:
 - **idealul clerical** - însușirea celor șapte arte liberale (gramatica, retorica, dialectica, aritmetica, geometria, astronomia și muzica)
 - **idealul cavaleresc** - însușirea celor șapte virtuți cavaleriești (călăria, mânuirea spadei, vânătoria, înotul, șahul, cântul și recitarea de versuri).

Tipuri de ideal educațional

- ❑ **Renașterea** își propune formarea unei personalități cu o **cultură enciclopedică** („homo universale”).
- ❑ În **epoca modernă** se impune idealul **personalității eficiente** într-o activitate productivă.
- ❑ **Idealul educațional al școlii românești** (Legea Învățământului, 84/1995) constă în „dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și creative”.

Scopurile educaționale

- ❑ multiple, aflate în constelații sau rețele și concretizează conținutul idealului la diferite niveluri ale activității educative.
- ❑ la nivelul diferitelor tipuri de educație (educația intelectuală, morală etc.), diferitelor nivele și profiluri de învățământ sau tipuri de școli.
- ❑ **Exemple:**
 - formarea culturii generale la tânăra generație,
 - asimilarea tehnicilor de muncă intelectuală,
 - pregătirea pentru profesie etc.

Obiective educaționale

- ❑ Finalitățile care concretizează idealul și scopurile educaționale, la nivelul diferitelor discipline de învățământ sau al diferitelor forme ale activității instructiv-educative.
- ❑ Obiectivele educaționale sunt enunțuri cu caracter finalist prin care se intenționează provocarea unei schimbări în personalitatea elevului, ca urmare a implicării sale în activitatea de predare și învățare.

Clasificarea obiectivelor educaționale

□ După gradul de generalitate:

- **obiective generale**, valabile pe toată perioada școlarității;
- **obiective de generalitate medie (specifice)**, valabile pentru unele nivele, forme, discipline de învățământ;
- **obiective operaționale**, valabile pentru o activitate didactică:

Clasificarea obiectivelor educaționale

- ❑ **Din perspectivă curriculară se pot distinge:**
 - **obiectivele cadru** – capacități și atitudini specifice unei discipline de învățământ, realizabile **de-a lungul mai multor ani de studiu**
 - *exemplu: „dezvoltarea capacităților de a recepta și de a produce texte scrise și orale de diverse tipuri”, este un obiectiv-cadru la Limba și literatura române;*
 - **obiectivele de referință** – specifică rezultatele așteptate ale învățării **pe fiecare an de studiu** și urmăresc progresul în achiziția de capacități și cunoștințe **de la un an de studiu la altul**
 - *exemplu: „la sfârșitul clasei a VII-a elevul va fi capabil să exprime oral sau în scris reacțiile proprii la receptarea textelor literare”.*

Clasificarea obiectivelor educaționale

- ❑ După domeniul la care se referă distingem:
 - **obiective cognitive** - se referă la asimilarea de cunoștințe, la formarea de capacități intelectuale;
 - **obiective afective** - vizează formarea convingerilor, sentimentelor, atitudinilor;
 - **obiective psihomotorii** - se referă la operații manuale, la formarea de conduite motrice, practice.

Taxonomia obiectivelor educaționale din domeniul cognitiv (B. Bloom)

(1913-1999)

DOMENIUL COGNITIV

6. Evaluare

formularea judecăților de valoare în legătură cu o anumită problemă.

5. Sinteză

producerea unei lucrări personale, elaborarea unui plan de acțiune.

4. Analiză

descompunerea unui material în părțile sale, relevarea relațiilor dintre acestea.

3. Aplicare

utilizarea cunoștințelor pentru a rezolva situații noi.

2. Comprehensiune

reformulare, înțelegere, rezumarea unei comunicări, interpretare.

1. Cunoaștere

asimilarea terminologiei, datelor factuale, definițiilor, teoriilor.

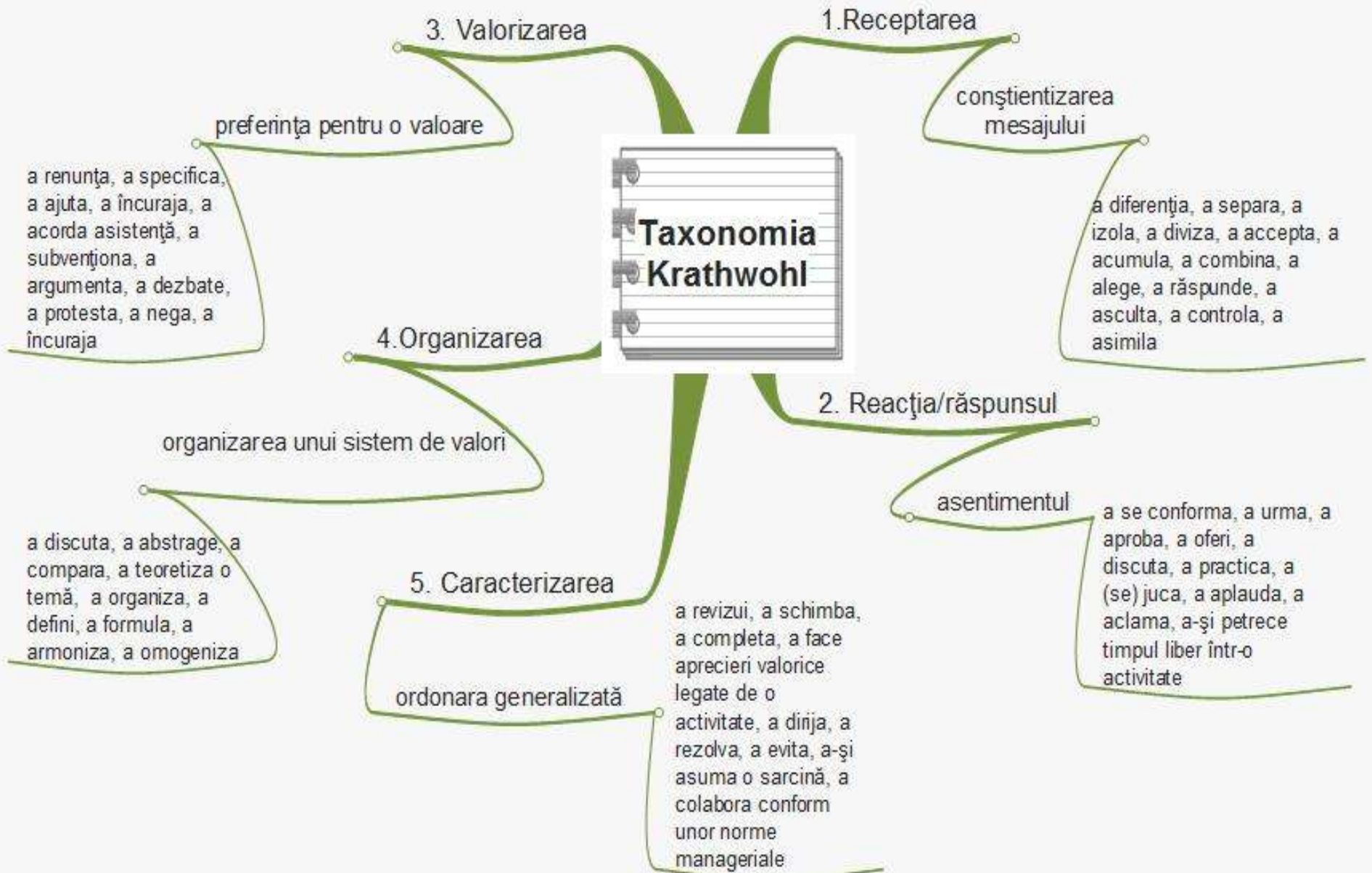
Trepte comportamentale și exemple asociate (B. Bloom)

<p>1. Cunoașterea – însușirea, asimilarea, memorarea pe de rost, cuvânt cu cuvânt, a unor</p>	<p>Reproducerea definiției unui termen/ a unei clasificări/ a unei teorii. Reamintirea unei liste de cuvinte, a unui an istoric, a denumirii unei lucrări, a unui număr, a unui simbol etc. Recitarea unei poezii.</p>
<p>2. Intelegerea - reformularea unei idei cu propriile cuvinte; extrapolarea unei</p>	<p>Reformularea unei definiții în cuvinte proprii. Parafrizarea unei reguli. Exprimarea în cuvinte a unei formule de calcul/ a unui grafic.</p>
<p>3. Aplicarea - Folosirea informației într-o noua situație</p>	<p>Aplicarea unor formule matematice în rezolvarea unei probleme. Aplicarea teoriilor psihologice ale învățării în practica educativă.</p>

Trepte comportamentale și exemple asociate (B. Bloom)

4. Analiza – divizarea unei informații în părțile ei componente.	Stabilirea ideilor principale dintr-un text. Descoperirea cauzelor unui fenomen/ a premiselor care stau la baza unui eseu filozofic. Identificarea erorilor din interiorul unei argumentări.
5. Sinteza – conceperea a ceva nou prin integrarea mai multor informații	Redactarea unui comentariu literar. Conceperea unei pledoarii în apărarea unui punct particular de vedere exprimat într-o dezbatere. Formularea unei teorii. Conceperea unui plan personal de acțiune
6. Evaluarea - formularea unei judecați de valoare	Critica unei teorii/ a unui text literar/ a unei creații tehnice etc. Examinarea validității interne și externe a unui experiment.

Taxonomia obiectivelor din domeniul afectiv (D. Krathwohl)

Taxonomia obiectivelor educaționale din domeniul psiho-motor

Domeniul psiho-motor (E.J.Simpson)

1. Percepere

→ actul preparator pentru o deprindere motorie, bazat pe stimulare senzorială.

2. Dispoziție

→ cunoașterea ordinii operațiilor, a instrumentelor necesare etc.

3. Reacție dirijată

→ exersare.

4. Automatism

→ deprinderea finalizată.

5. Reacție complexă

→ aplicarea deprinderilor eficiente, în contexte diferite.

4. Operaționalizarea obiectivelor educaționale

- ❑ Tehnicile (procedurile) de operaționalizare precizează ceea ce va face elevul, performanța de care va fi capabil după parcurgerea unei secvențe a procesului de predare-învățare.
- ❑ **Obiectivele operaționale** exprimă finalitățile imediate ale unei activități didactice, sub forma comportamentelor direct observabile și măsurabile la elevi.

Proceduri de operaționalizare

- ❑ **Procedura de operaționalizare formulată de Robert F. Mager**
- ❑ **Procedura de operaționalizare formulată de Gilbert De Landsheere**

Procedura de operaționalizare: Robert F. Mager

❑ Presupune trei etape:

1. precizarea **comportamentului** final, care se așteaptă de la elevi (prin verbe de acțiune)
2. precizarea **condițiilor** în care elevii demonstrează că au dobândit performanța așteptată
3. precizarea **nivelului de reușită**

❑ Exemplu de obiectiv operațional:

Elevii **să localizeze**

pe hartă

cel puțin trei râuri.

Operaționalizarea obiectivelor educaționale din domeniul cognitiv (**verbe-acțiune**)

DOMENIUL COGNITIV		
6. Evaluare	→	a judeca, a argumenta, a valida, a decide, a evalua, a contrasta, a standardiza, a aprecia, a justifica, a motiva etc.
5. Sinteză	→	a relata, a produce, a proiecta, a planifica, a propune, a sintetiza, a combina, a compune, a imagina, a organiza etc.
4. Analiză	→	a analiza, a compara, a deduce, a detecta, a diferenția, a alege, a separa, a distinge etc.
3. Aplicare	→	a utiliza, a alege, a restructura, a schimba, a demonstra, a descoperi, a manipula, a modifica, a prezenta, a folosi etc.
2. Comprehensiune	→	a transforma, a ilustra, a interpreta, a explica, a extinde, a extrapola, a determina, a generaliza, a parafraza, a rescrie etc.
1. Cunoaștere	→	a defini, a recunoaște, a identifica, a enumera, a numi, a reproduce, a sublinia etc.

Exercițiu de reflecție

- ❑ Identificați în obiectivele de mai jos cele trei etape ale procedurii de operaționalizare după Mager:
 - **O₁**: elevii să formuleze după consultarea materialelor distribuite 5 soluții de reducere a poluării;
 - **O₂**: elevii să identifice verbele dintr-un text dat, minim 7 din 10, în cinci minute de activitate independentă.

Procedura de operaționalizare a lui Gilbert de Landsheere

❑ Presupune cinci pași :

1. **Cine** va produce comportamentul dorit?
2. Ce **comportament observabil** va dovedi că obiectivul este atins?
3. Care va fi **produsul** acestui comportament (**performanța**)?
4. În ce **condiții** trebuie să aibă loc comportamentul?
5. Pe temeiul căror **criterii** ajungem la concluzia că produsul este satisfăcător?

❑ Exemplu de ob. op.:

1. Elevii
2. să construiască
3. un aparat de radio
4. alegând piesele după o schemă dată,
5. iar aparatul să recepționeze cel puțin cinci posturi.

Exercițiu de reflecție

- ❑ Identificați în exemplele de mai jos, cele cinci etape ale operaționalizării obiectivelor, utilizând procedura lui G. De Landsheere:
 - **O1:** elevii să identifice substantivele dintr-un text dat, pe baza cunoștințelor însușite; obiectivul va fi considerat atins dacă vor fi identificate 8 din cele 10 substantive pe care le conține textul.
 - **O2:** elevii vor fi capabili să deseneze unghiuri pe baza unor măsuri date, utilizând raportorul; obiectivul va fi atins dacă vor fi desenate 5 unghiuri din cele 8 precizate în sarcina de lucru.

Cerințe în elaborarea obiectivelor operaționale

- ❑ să se refere la activitatea de învățare a elevilor și nu la activitatea profesorului;
- ❑ să fie formulat în termeni expliți care să vizeze o singură operație sau acțiune;
- ❑ obiectivul să descrie comportamente observabile la elevi prin „verbe - acțiune”;
- ❑ sarcinile didactice să fie variate, depășind nivelul simplei reproduceri de informații;
- ❑ să se evite numărul exagerat de obiective operaționale pentru o lecție.

Operaționalizarea obiectivelor

□ Avantaje

- obiectivele asigură rigoarea necesară acțiunii educaționale;
- realizează o predicție a rezultatelor așteptate;
- au rol orientativ pentru profesor și stimulatив pentru elevi;
- reprezintă repere în evaluarea rezultatelor învățării.

□ Limite

- nu toate obiectivele pot fi precizate specific, cum sunt obiectivele care urmăresc formarea trăsăturilor de caracter, atitudinilor, sentimentelor;
- nu toate comportamentele pot fi anticipate, mai ales când vizăm dezvoltarea creativității elevilor, rezolvarea de probleme pe căi euristice).

Pedagogia obiectivelor vs pedagogia competențelor

Pedagogia bazată pe obiective

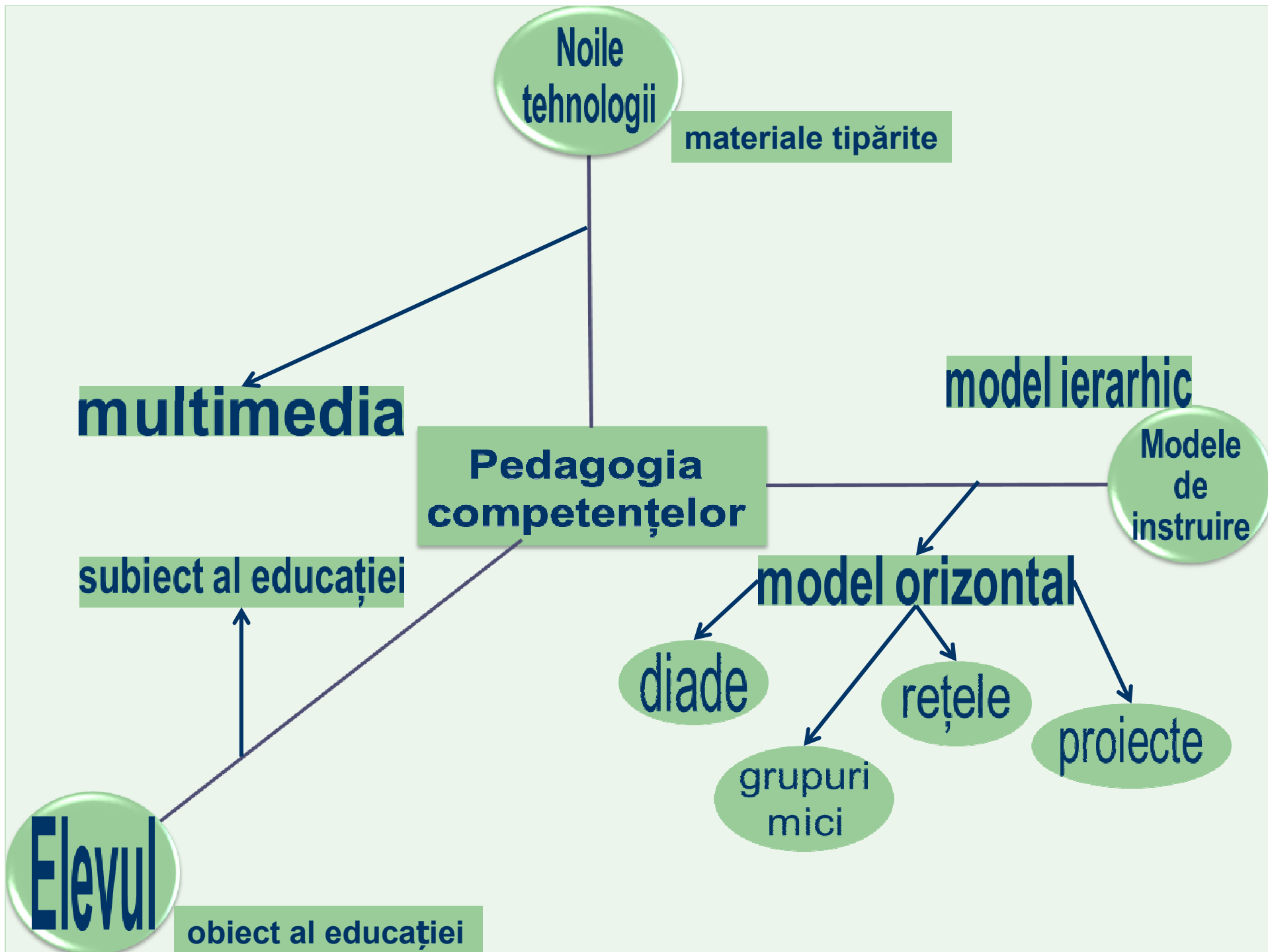
- ❑ determină separarea clasică a domeniilor cunoașterii și reorganizarea conceptuală a disciplinelor academice;
- ❑ învățarea se centrează pe cunoștințe și pe aplicarea lor la situații tipice;
- ❑ termenii de referință ai acestui tip de curriculum sunt: „a ști”, „a înțelege”, „a executa”.

Pedagogia bazată pe competențe

- ❑ determină capacități de diferite tipuri și grade de complexitate și creează în special competențe cognitive și sociale superioare;
- ❑ învățarea implică gândirea și transferul, folosirea cunoștințelor în situații diferite;
- ❑ implică organizarea inter/pluri și transdisciplinară a curriculum-ului;
- ❑ termenii de referință ai acestui tip de curriculum sunt: „a gândi critic”, „a decide”, „a crea” și „a...

De ce o pedagogie a competențelor?

- ❑ Se petrec schimbări majore pe piața beneficiarilor, deopotrivă aspiranți la calificări și angajatori.
- ❑ Programele de studiu se realizează pe canale alternative, inclusiv prin Internet.
- ❑ Necesitatea accelerii învățării, pentru calificări rapide și flexibile, pentru recalificări, perfecționări.
- ❑ Cerințele acreditării și recunoașterii internaționale a programelor de studiu.
- ❑ Asigură inserția profesională și socială a fiecărei persoane.
- ❑ Competențele sunt criterii de evaluare și indicatori de succes în toate domeniile de activitate.

Conceptul de competență

- ❑ Proiectarea învățământului pe baza competențelor s-a prefigurat în Marea Britanie, la sfârșitul secolului XX, datorită:
 - inconsistenței formării generale și vocaționale în raport cu presiunile competiției de pe piața forței de muncă;
 - pregătirii profesionale, prea concentrate pe asimilarea de informații și pe însușirea teoriilor, neglijându-se, aproape total, performanțele.
- ❑ **Competența** este abilitatea de a realiza activitățile aferente unei ocupații sau funcții la standardele definite de angajatori (NCVQ - National Curriculum and Vocational

Conceptul de competență

- ❑ Competențele sunt structuri complexe, cu valoare operațional-instrumentală, așezate între **cunoștințe, abilități, atitudini** și **aptitudini** au următoarele caracteristici:
 - asigură realizarea rolurilor și a responsabilităților asumate;
 - corelează cu performanța în activitate;
 - pot fi măsurate pe baza unor standarde de performanță;
 - pot fi dezvoltate prin învățare.
- ❑ Competențele solicitate de secolul XXI sunt competențe transversale: **gândirea critică, rezolvarea de probleme, colaborarea, folosirea tehnologiei, autonomia în**

Conceptul de competență

- ❑ Potrivit clasificărilor britanice, competențele se structurează pe cinci nivele de dezvoltare (de la 1, nivel minim, la 5, nivel maxim):
 - **Nivel 1:** capacitatea de a realiza **activități de rutină**.
 - **Nivel 2:** capacitatea de a realiza **activități elementare într-un domeniu mai larg**.
 - **Nivel 3:** capacitatea de a realiza **activități non-repetitive, cu grad ușor de varietate**.
 - **Nivel 4:** capacitatea de a realiza activități specializate, complexe, care includ **supervizare și management**.
 - **Nivel 5:** capacitatea de a realiza **activități foarte complexe**, care pretind aplicarea unui registru larg de principii și tehnici de lucru.

Reflecția zilei

- Astăzi am învățat
- Astăzi mi-am reamintit
- Astăzi am descoperit
- Astăzi mi-am dat seama
- Astăzi m-a surprins
- Astăzi m-am bucurat
- Astăzi m-a dezamăgit
- Astăzi eu

Bibliografie minimală

- ❑ Chiș, V., *Provocările pedagogiei contemporane*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002
- ❑ Chiș, V., *Pedagogia contemporană. Pedagogia pentru competențe*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005
- ❑ Ionescu, M., Radu, I., *Didactica modernă*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001
- ❑ Nicola, I., *Tratat de pedagogie școlară*, E.D.P., București, 1996